

LBRIS

We know
books

SUN TZU

ARTA RĂZBOIULUI

(Cartea celor treisprezece capitole)

(孫子兵法)

REGIS

♦ Prefață la ediția academică integrală a <i>Artei războiului</i>	3
♦ Arhitectura conceptuală a tratatului.....	28
♦ Nota asupra ediției chineze de bază	31
și a variantelor consultate	31
♦ Reguli de pronunție pentru termenii chinezești în limba română.....	33
ARTA RĂZBOIULUI (Cartea celor treisprezece capitole)	37
Capitolul I — 始計篇 (Shǐ jì piān)	37
Capitolul II — 作戰篇 (Zuò zhàn piān)	40
Capitolul III — 謀攻篇 (Móu gōng piān)	42
Capitolul IV — 軍形篇 (Jūn xíng piān)	46
Capitolul V — 兵勢篇 (Bīng shì piān).....	48
Capitolul VI — 虛實篇 (Xū shí piān)	51
Capitolul VII — 軍爭篇 (Jūn zhēng piān).....	55
Capitolul VIII — 九變篇 (Jiǔ biàn piān)	59
Capitolul IX — 行軍篇 (Xíng jūn piān)	61
Capitolul X — 地形篇 (Dì xíng piān)	66
Capitolul XI — 九地篇 (Jiǔ dì piān).....	69
Capitolul XII — 火攻篇 (Huǒ gōng piān).....	76
Capitolul XIII — 用間篇 (Yòng jiàn piān).....	79
♦ Note doctrinare.....	83
♦ Exegeza tradițională	94
♦ Introduceri exegetice la cele treisprezece tratate doctrinare ale <i>Artei războiului</i> (孫子兵法)	127
♦ Glosar doctrinar sistematic pe capitole, cu clasificare terminologică și semantică	134
♦ Sinteză finală — Harta invizibilă a Căii strategice	152
♦ Aplicații strategice moderne	152
♦ Cuvânt de încheiere	159

◆ Arhitectura conceptuală a tratatului

Arta războiului este alcătuită din treisprezece capitole (篇), fiecare purtând un titlu tematic și funcționând ca o unitate autonomă, integrată într-un ansamblu coerent. Această structură nu este întâmplătoare: ea reflectă metoda clasică a literaturii chineze, unde densitatea maximă de înțelepciune este concentrată în aforisme, iar sensul se dezvăluie prin lectură stratificată și prin comentariile exegetice ulterioare⁴².

Capitolul I — 始計篇

(Evaluarea inițială / Planificarea războiului)

Stabilește premisa fundamentală: războiul este marea chestiune a statului, domeniul vieții și al morții. Sunt fixați aici cei Cinci factori (wǔ shì 五事) — Calea (dào 道), Cercul (tiān 天), Pământul (dì 地), Generalul (jiāng 將), Legea (fǎ 法) — și cele Șapte comparații (qī jì 七計) prin care se evaluează șansele victoriei. Capitolul oferă arhitectura metodologică a întregii opere.

Capitolul II — 作戰篇

(Desfășurarea războiului / Economia războiului)

Avertizează asupra costurilor devastatoare ale unui război prelungit. Sun Tzu subliniază economia forței și

necesitatea unei victorii rapide. Conflictul nu este scop, ci necesitate temporară; statul care nu-l administrează cade sub propria povară.

Capitolul III — 謀攻篇

(Strategia ofensivă / Supunerea fără luptă)

Consacră principiul suprem: „a supune fără luptă” (不戰而

屈). Măreția strategului nu stă în distrugere, ci în conservare: cel mai înalt succes este păstrarea intactă a statului, a armatei și a moralului adversarului, integrate în ordinea învingătorului.

Capitolul IV — 軍形篇 (Disponerea forțelor / Forma)

Analizează poziția strategică: invulnerabilitatea se obține prin cunoașterea de sine, iar vulnerabilitatea inamicului — prin anticipare. Forma (xíng 形) vizibilă este aparentă; esența victoriei se află în ceea ce rămâne ascuns.

Capitolul V — 兵勢篇

(Despre energia configurată / Potențialul strategic)

Introduce conceptul axial de potențial (shì 勢) — energia latentă ce decurge din aranjarea optimă a forțelor. Strategul nu împinge forța; el creează condițiile în care victoria devine inevitabilă.

Capitolul VI — 虛實篇

(Plin și gol / Realul și aparentul)

Dezvoltă dialectica gol / plin (xū 虛 / shí 實), a vizibilului și invizibilului. Victoria se obține acolo unde adversarul este „gol” (nepregătit), iar lovitura proprie țâșnește din „plinul” pregătirii invizibile.

Capitolul VII — 軍爭篇

(Înfruntarea dintre armate / Arta manevrei)

Examinează arta manevrei: confruntarea frontală directă (zhèng 正) și manevra indirectă (qí 奇) se nasc una din cealaltă și produc surpriza strategică.

Capitolul VIII — 九變篇

(Cele nouă variabile / Nouă schimbări strategice)

Subliniază **flexibilitatea** comandantului și capacitatea de a adapta planul la circumstanțe. Regulile fixe sunt insuficiente; victoria cere discernământ, adaptabilitate și judecată suverană.

Capitolul IX — 行軍篇

(Marșul armatei / Despre deplasarea trupelor)

Describe semnele vizibile și invizibile ale terenului (*dì* 地) și ale trupelor (*bīng* 兵), învățând comandantul să citească indiciile subtile ale moralului, mișcării și intențiilor adversarului.

Capitolul X — 地形篇

(Formele terenului / Armonizarea cu terenul)

Desemnează clasificarea strategică a terenurilor (*liù dì* 六地) și modul în care acestea influențează campaniile. Geografia devine factor decisiv: comandantul care ignoră terenul pierde înainte de a începe lupta.

Capitolul XI — 九地篇

(Cele nouă tipuri de terenuri / Cele nouă situații strategice)

Cel mai lung și mai complex capitol. Cartografiază situațiile strategice și adaptările tactice corespunzătoare — o adevărată casuistică a conflictului.

Capitolul XII — 火攻篇

(Atacul prin foc / Tactica incendiului strategic)

Tratează utilizarea focului (*huǒ* 火) ca armă și, simbolic, ca expresie a forței devastatoare. Totodată avertizează: focul poate aduce victorie, dar și ruină, dacă scapă de sub control.

Capitolul XIII — 用間篇

(Folosirea agenților secreți / Arta spionajului strategic)

Închide tratatul prin consacrarea informației. Spionajul (*yòng jiàn* 用間), disimularea și operațiile secrete sunt instrumente decisive ale victoriei. Finalul nu este o apologie a forței, ci o pledoarie pentru inteligență și cunoaștere.

Această arhitectură în treisprezece trepte este mai mult decât o simplă schemă didactică: ea descrie un drum inițiativ, de la definirea războiului ca problemă vitală (cap. I) până la sublimarea lui în cunoaștere (cap. XIII). Prin aceasta, *Arta războiului* se apropie de marile tratate sapiențiale ale Antichității, în care textul nu doar instruieste, ci transformă cititorul.

Notă

⁴² Ralph D. Sawyer, *The Art of War*, New York, Basic Books, 1994, pp. 27–29. (Pentru segmentarea capitolelor, vezi și ediția canonică: Sūn Zǐ (孫子). Bīngfǎ (兵法). Beijing: Zhonghua Shuju, 1991.)

♦ Nota asupra ediției chineze de bază și a variantelor consultate

Traducerea de față se întemeiază pe textul stabilit în ediția canonică a Sūn Zǐ Bīngfǎ (孫子兵法), publicată de Zhōnghuá Shūjú (中华书局, Beijing, 1991), considerată astăzi referința critică standard în studiile sinologice moderne. Textul urmează recensia tradițională în treisprezece capitole (篇), transmisă prin corpusul Qí lǚ zhī shū (齊魯之書, „Cărțile Statelor Qi și Lu”), fixată definitiv în epoca Hàn (漢).

— Ediția de bază a fost colationată, acolo unde s-a impus, cu fragmentele descoperite în 1972 în mormintele de la Yinqueshan (銀雀山, provincia Shandong), datate în perioada Hân timpurie (secolul II î.Hr.), care oferă cea mai veche mărturie materială a textului Bīngfǎ. Aceste fragmente — cunoscute sub denumirea de Yinqueshan Hân jiǎn (銀雀山漢簡) — conțin o versiune a Sūn Zǐ Bīngfǎ și au fost consultate pentru verificarea variantelor lexicale, a diferențelor de ordonare între capitole și a lecțiunilor alternative, fără a modifica însă forma canonică consacrată în tradiția Táng-Sòng (唐宋).

Pentru stabilirea lecturii și a echivalențelor doctrinare au fost analizate principalele ediții comentate din perioada imperială și corpusurile academice moderne, astfel:

- Comentarii clasice reunite în Sūn Zǐ Bīngfǎ Jí Jiě (孫子兵法集解), datorate lui Cáo Cǎo (曹操), Méng Shì (孟氏), Lǐ Quán (李筌), Dù Mù (杜牧), Chén Hào (陳皓), Jiǎ Lín (賈林) și Méi Yáochén (梅堯臣), precum și exegezelor târzii ale lui Pí Jiàng Yóu (裨將游) și Hé Yánzhī (何延之);
- Edițiile de tradiție de tip Sòng bĕn (宋本) și Qīng bĕn (清本), care au fixat ordinea actuală a capitolelor și au consolidat transmiterea terminologiei doctrinare;
- Lucrările comparative moderne: Sūn Zǐ Bīngfǎ yánjiū (孫子兵法研究, Shanghai Guji, 1984) și Zhōngguó gǔdài bīngshū jíchéng (中國古代兵書集成, Zhonghua Shuju, 1989).

Transliterarea urmează sistemul pinyin (拼音), standardul internațional actual, cu marcarea tonurilor diacritice la prima apariție a numelor proprii și a titlurilor chinezești.

Caracterele chinezești sunt redată în scriere tradițională (繁體字), pentru a conserva filiația erudită a textului și a exegezei clasice.

În corpul traducerii, termenii doctrinari apar sub forma traducere românească și hanzi, fără pinyin — de exemplu: Calea (道), Legea (法), potențialul (勢), gol/plin (虛/實), yin-yang (陰陽).

În situațiile de variantă de lectură sau de divergență între comentatori, ediția de față a optat pentru lecțiunea cu cea mai largă atestare în tradiția Táng-Sòng, semnalând în notele filologice variantele secundare provenite din Yinqueshan și din exegezele târzii. Această bază textuală garantează o traducere filologică solidă, fidelă spiritului doctrinar al tratatului și armonizată cu tradiția comentarială care, de-a lungul a două milenii, a transformat *Arta războiului* într-un canon universal al gândirii strategice chineze.

◆ Reguli de pronunție pentru termenii chinezești în limba română

Ghid de lectură pentru lucrarea *Arta războiului* de Sun Tzu 孫子

Acest ghid are menirea de a oferi cititorului român un instrument de orientare fonetică riguroasă și elegantă în pronunțarea termenilor chinezești utilizați, facilitând o receptare fidelă a sonorităților și o înțelegere profundă a conceptelor fundamentale. Transcrierea urmează sistemul pinyin (拼音), standardul internațional actual de transliterare a limbii chineze moderne.

1. Vocalele din limba chineză (pinyin)

Vocală	Pronunție românească aproximativă	Exemplu	Se citește
a	ca în „carte”	fă	fa
e	între „ă” și „î”	dé	dî
i	ca în „mic”	bīng	bing
o	ca în „nor”	dào	dao
u	ca în „pur”	sūn	sun
ü	ca „ü” din fr. lune	lǚ	liü

2. Consoanele chinezești — particularități

Pinyin	Pronunție românească aproximativă	Exemplu	Se citește
c	ca „ț”	Cao	Țao
q	ca „ci” palatalizat fin	Qín	Cin
x	ca un „ș” moale	Xī	Și
zh	ca „j” românesc	Zhōng	Jong
ch	ca „ci” aspirat	Chū	Ciu
sh	ca „ș” românesc	Shān	Șan
r	aprox. „j” francez (în je)	Rén	Jen
z	ca „dz”	Zì	Dzi

3. Tonurile (adaptare pentru limba română)

Deși chineza este o limbă tonală, tonurile **nu se redau** în transcrierea românească curentă.

Pentru uz editorial intern, accentul tonic se plasează convențional pe silaba marcată diacritic în pinyin.

Exemple:

Tiān → Tien

Dì → Di

4. Termeni-cheie din Arta războiului

Termen chinez	Sens	Pinyin	Pronunție română
道	Calea	dào	dao
德	Virtute activă	dé	dî
天	Cerul	tiān	tien
地	Pământul	dì	di
將	Comandantul	jiāng	geang
法	Norma, doctrina	fǎ	fa
孫子	Maestrul Sun (Tzu)	sūn zǐ	sun dzi
兵法	Arta războiului	bīng fǎ	bing-fa
勢	Potențial, forță strategică	shì	și

5. Consoana finală „-ng”

Se pronunță nazal, asemenea sunetului final din cuvintele românești *lung* sau *panglică*.

Exemple: Bīng → Bing Zhōng → Jong

6. Exemple suplimentare din contextul lucrării

Termen	Sens	Pinyin	Pronunție română
武	Militar, războinic	wǔ	u
戰	Luptă, bătălie	zhàn	jan
智	Înțelepciune	zhì	ji
氣	Energie vitală (qi)	qì	ci
和	Armonie	hé	hi